

Program för ekologisk hållbarhet 2020 - 2031

Dokumenttyp Program	Dokument-ID Dnr KS 2019/601	Datum för beslut 2019-11-25	Version 1.0
Beslutsinstans Kommunfullmäktige	Dokumentansvarig Kommunlednings- förvaltningen	Ansvarig för uppföljning Hållbarhetsutvecklare	Reviderad
Dokumentet gäller 2020 - 2031			

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
1.1	Vad är hållbarhet?	4
2	Ramverk för hållbarhet	5
2.1	Agenda 2030 & Klimatkonventionen	5
2.2	Nationella målsättningar & Miljömålen	5
2.3	Regionala hållbarhetsmål	5
2.4	Lokala hållbarhetsmål.....	5
3	Styrning & resurser för hållbarhetsarbetet.....	6
3.1	Läsanvisning – så används programmet.....	6
4	Program för ekologisk hållbarhet	6
4.1	Hållbar landsbygdskommun	7
4.2	Fossilfria & klimatsmarta Kramfors.....	8
4.3	Giftfri vardag & miljö	9
4.4	Hållbar konsumtion & produktion	10
4.5	Bildning & ledarskap för hållbarhet.....	11
5	Uppföljning.....	12
6	Begreppsförklaring	12

1 Inledning

Atmosfären och världshaven blir varmare, polarisarna minskar och havsnivåerna stiger. Resurser utarmas, skogar skövlas, jordar eroderar, den biologiska mångfalden utrotas i rasande takt och tillgångar till näringsämnen som nyttjas i jordbruket håller helt på att utplånas.

Havsytan höjs snabbare än forskningen hittills förväntat och IPCC bekräftar att glaciärer redan kan ha knuffats över en tröskel. Just nu ser vi ut att spräcka 1,5 gradersgränsen och går mot katastrofala 3-4 graders uppvärmning när barnen till dagens unga är vuxna, skriver Johan Rockström i SvD. Senaste IPCC rapporten framhåller att de globala utsläppen av växthusgaser måste börja minska under 2020 för att det överhuvudtaget ska finnas en chans att hålla sig under den 2 graders gräns som Parisavtalet fastslår är nödvändig. Rapporten framhåller att vi har en tioårsperiod på oss att ställa om samhället till hållbart. Det är stora krafter som krävs för att klara den målsättningen och Kramfors kommun behöver ta sitt ansvar.

Samtidigt gör en kritisk och växande massa sig hörd, med Greta Thunberg i spetsen. Sex miljoner människor demonstrerade för klimatomställningen runt om i världen, varav en av platserna var på Kramfors torg. Det är troligen den enskilt största demonstrationen i mänsklighetens historia. I Kramfors samlas en växande skara på fredagar för att manifesteras vikten av ett kraftfullt agerande i klimatfrågan. Medvetenheten bland människor växer och kraven på förändring ökar.

Att bygga ett hållbart samhälle är den största utmaningen världen har ställt inför. Ett samhälle som utvecklas inom de ramar de planetära gränserna erbjuder. Det är ett fossilfritt och resurseffektivt samhälle som nyttjar energi från förnybara energikällor och råvaror långsiktigt hållbart. Där kunskap kontinuerligt söks för att hitta nya lösningar och sätt att utveckla samhället i en hållbar riktning. Ett hållbart samhälle är ett attraktivt samhälle där människor vill leva och där företag vill verka. Ett hållbart samhälle är en förutsättning för utveckling och välbefinnande.

Landsbygden är den primära arenan för omställningen till ett hållbart och resilient samhälle. I Kramfors finns alla de resurser och värden nödvändiga i ett hållbart och resilient samhälle tillgängliga: rik tillgång på bördig odlings- och betesmark, rent sötvatten och en levande landsbygd med en mångfald av samhällen och byar spridda runt om i hela vår vackra kommun. Rikedomar för att utveckla en hållbar landsbygdskommun. Det utgör en trygg grund för den omställning som världen och Kramfors står inför. Kramfors kommer att vara en av framtidens hållbara landsbygdskommuner.

Kramfors har valt riktning. I Kramfors har vi antagit utmaningen att ställa om till ett hållbart samhälle. Vårt fortsatta samhällsbygge ska präglas av höga ambitioner och kvalitetskrav när det gäller energi, miljö och hushållning.

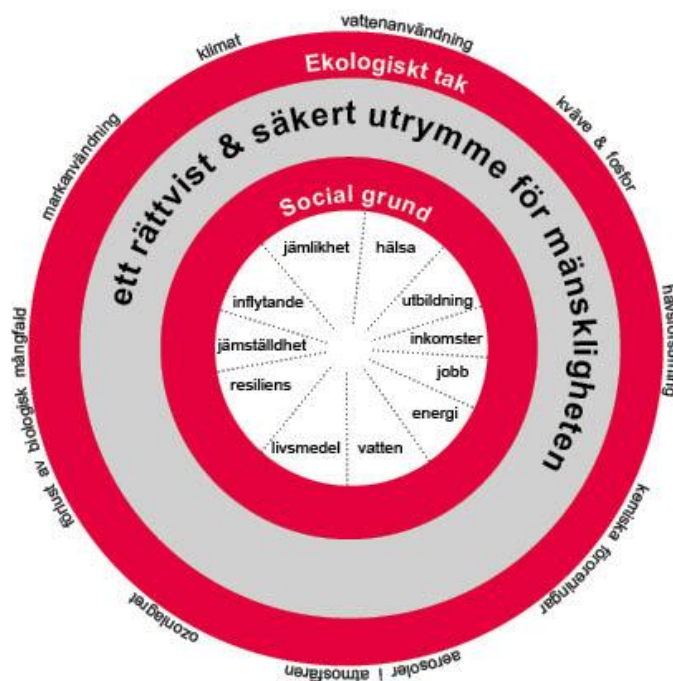
1.1 Vad är hållbarhet?

Begreppet Hållbar utveckling definierades i FN's rapport Vår gemensamma framtid år 1987:

”En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”

Begreppet har tre integrerade och av varandra beroende dimensioner. Dessa dimensioner innebär att en hållbar utveckling utgörs av ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Den sociala dimensionen innebär att resurser, inflytande och makt ska fördelas rättvist, jämlikt och jämställt. Den ekologiska dimensionen att jordens ekologiska system sätter ramarna för människans utveckling och att dessa ska nyttjas långsiktigt hållbart. Den ekonomiska dimensionen att all ekonomisk utveckling skall ske utifrån ett långsiktigt perspektiv och i syfte att införliva målen om en social hållbarhet inom ramen för de ekologiska begränsningarna.

För att illustrera ett hållbart samhälle har Kate Raworth (2012) skapat en modell som länkar samman de planetära gränserna med människans grundläggande behov och ett rättvist samhälle, en så kallad ”donut-ekonomi”. De planetära gränserna (Rockström, et al) utgör det ekologiska tak inom vilket all mänsklig aktivitet behöver ske.

Ett hållbart samhälle illustrerat i en donut-ekonomi, Raworth (2012).

Munkmodellen visar det utrymme inom vilket vi kan skapa ett hållbart samhälle inom det handlingsutrymme mänskligheten har mellan den sociala grund vi vill garantera och det ekologiska tak vi inte vill överskrida.

Kramfors kommuns hållbarhetsarbete utgår från dessa harmoniserande definitioner av hållbarhet. Programmet har fokus på den ekologiska dimensionen av hållbarhet. Tillsammans med programmen för jämställdhet och kultur bildar det en integrerad helhet för en hållbar utveckling i Kramfors.

2 Ramverk för hållbarhet

Ett brett spektrum av internationella, nationella, regionala och lokala målsättningar och överenskommelser utgör grund för hållbarhetsarbetet. Programmet för hållbarhet syftar till att införliva de internationella, Sveriges nationella, Västernorrlands regionala och Kramfors lokala målsättningar om begränsad klimatpåverkan och omställning till ett hållbart samhälle genom att konkretisera hur vi i Kramfors ska förverkliga dessa ambitioner på lokal nivå.

2.1 Agenda 2030 & Klimatkonventionen

FNs Agenda 2030 och de Globala målen för en hållbar utveckling innehållande 17 mål inom hållbarhetens alla dimensioner är ett viktigt globalt ramverk. Programmet för hållbarhet bidrar främst till mål 3 Hälsa och välbefinnande, 7 Hållbar energi för alla, 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 11 Hållbara städer och samhällen, 12 Hållbar konsumtion och produktion, 13 Bekämpa klimatförändringen, 15 Ekosystem och biologisk mångfald, 16 Fredliga och inkluderande samhällen samt 17 Genomförande och globalt partnerskap.

FNs klimatkonvention är ett annat viktigt ramverk. Det övergripande målet för Parisavtalet är att den globala medeltemperaturen inte ska överstiga två graders ökning jämfört med förindustriell nivå, helst ska uppvärmningen hållas under 1,5°C.

2.2 Nationella målsättningar & Miljömålen

Sverige har förbundit sig till FNs klimatkonvention och infört ett klimatpolitiskt ramverk där det övergripande målet är att de klimatpåverkande utsläppen ska vara netto-noll år 2045. På nationell nivå finns även 16 miljömål som omfattar hela den ekologiska dimensionen.

2.3 Regionala hållbarhetsmål

Styrande och vägledande för hållbarhetsarbetet regionalt är den regionala utvecklingsstrategin (RUS), den regionala klimat- och energistrategin och de miljömål som även antagits av länsstyrelsen, vilket är alla nationella miljömål utom målet om En storslagen fjällmiljö.

Miljömålen som programmet bidrar till är Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Giftfri miljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö och Ett rikt växt och djurliv.

2.4 Lokala hållbarhetsmål

Lokalt i Kramfors finns flera styrande dokument som framhåller vikten av och ger bäring åt hållbarhetsarbetet. Högst i målkedjan finner vi Kramfors Vision 2031 som framhåller att i Kramfors är:

”Vi pionjäror för ett hållbart samhälle, vilket sprider livskraft, framtidstro och optimism som fler vill ta del av.”

Viljeinriktningen för 2016 – 2019 har pekat ut hållbarhet som ett av tre prioriterade områden. Kramfors kommun har anslutit sig till utmaningen Fossilfritt Sverige och är medlem i nätverket Sveriges ekokommuner. Därtill finns flertalet lokala styrande dokument av olika dignitet som lyfter och berör hållbarhetsarbetet. Däribland översiktsplan, avfallsplan, GC-plan och riktlinje för upphandling och inköp.

3 Styrning & resurser för hållbarhetsarbetet

Programmet för ekologisk hållbarhet är ett styrande dokument för kommunens alla verksamheter och bolag. Det innebär att kommunens verksamheter ska utgå från programmet vid verksamhetsplanering och

budgetarbete. Att avsätta resurser för hållbarhet är en strategisk investering som bidrar till att Kramfors kommun blir attraktiv och livskraftig. Kommunfullmäktige och nämndernas ansvar är att prioritera och avsätta resurser för åtgärder, insatser och aktiviteter. Ansvar för förverkligandet och genomförandet av programmets innehåll åligger varje förvaltning.

3.1 Läsanvisning – så används programmet

Programmet för ekologisk hållbarhet syftar till att vägleda Kramfors kommun i arbetet för ett hållbart samhälle. Det är ett politiskt dokument som pekar ut en riktning och hjälper oss hur vi ska tänka i dessa frågor. Syftet med programmet är även att ge en gemensam målbild för alla som arbetar med framtidens Kramfors, både inom kommunorganisationen och i samhället som helhet. Programmet fungerar som vägledning och ramverk för kommunens strategiska styrning och ökad integrering av hållbarhetsdimensionerna i kommunens verksamheter. Det fortsatta arbetet behöver specificeras i underliggande strategier, planer, handlingsplaner och riktlinjer.

4 Program för ekologisk hållbarhet

Genom mod, med ett helhetsperspektiv och långsiktigt agerande ställer Kramfors om till ett hållbart och resilient* samhälle. Vi tar sikte på ett fossilfritt samhälle med hållbar resurs- och energianvändning, vi skapar förutsättningar för och främjar ett hållbart beteende i den kommunala organisationen, i det lokala näringslivet, bland invånare, besökare och arbetspendlare. Genom modiga och långsiktiga beslut med kunskap som grund och med samverkan och delaktighet som ledord utvecklar vi tillsammans i Kramfors framtidens landsbygdskommun med en hållbar livsmiljö att vara stolta över!

Som kommunens största arbetsgivare är Kramfors kommunorganisation en viktig förebild för hållbarhetsarbetet i samhället. Organisationen strävar efter att arbeta tvärsektorielt och integrera arbetet inom de olika hållbarhetsdimensionerna. Program för ekologisk hållbarhet innehåller fem områden med tillhörande strategier:

- Hållbar landsbygdskommun
- Fossilmfria & klimatsmarta Kramfors
- Giftfri vardag & miljö
- Hållbar konsumtion & produktion
- Bildning & ledarskap för hållbarhet

4.1 Hållbar landsbygdskommun

I Kramfors finns alla de resurser och värden som behövs för omställningen till ett hållbart och resilientt samhälle. Här finns det världsunika naturvärldsarvet Höga Kusten, Ådalens älvlandskap med Ångermanälvens myllrande älvdal och stora skogsarealer som utgör en unik och storlagen livsmiljö. En miljö som ska värnas och bevaras i samklang med samhällets utveckling. Här finns en levande landsbygd med en mångfald av samhällen runt om i hela vår vackra kommun. Rikedomar för att utveckla en hållbar landsbygdskommun.

Färdriktning

Strategi: Hållbar landsbygdskommun

Kramfors utvecklar ett resilientt samhälle bortom oljetoppen och bortom det resurskrävande urbana tillväxtsamhället. Landsbygden är den primära arenan för omställningen till ett hållbart och resilientt samhälle. Kramfors kommer att vara en av framtidens hållbara landsbygdskommuner. Här finns alla de resurser och värden nödvändiga i ett hållbart och resilientt samhälle tillgängliga: rik tillgång på bördig odlings- och betesmark, rent sötvatten och levande samhällen och byar spridda runt om i hela vår vackra kommun. Det utgör en trygg grund för den omställning som världen och Kramfors står inför. Kramfors strävar efter att bli ett av föredömena för omställningen till en hållbar landsbygdskommun i Norra Sverige.

Strategi: Lokal utveckling bortom urban norm

I Kramfors utformas lösningar som bygger på lokal kontext med landsbygd, småstad och decentraliserad befolkning. Värden formuleras och lösningar skapas som är anpassade efter lokala och rurala förutsättningar bortom den urbana normen. Möjligheter för att etablera ett centrum för hållbar landsbygdsutveckling utforskas.

Strategi: Bevara naturmiljöer & biologisk mångfald

Kommunens naturtillgångar nyttjas hållbart och bevarandet av naturområden och biologisk mångfald bidrar till människors och ekosystems välbefinnande. Det bidrar även till att bibehålla ekosystemtjänsternas, för samhället, essentiella funktioner. Majoriteten av naturvärldsarvet Höga Kusten ligger inom Kramfors kommun och förpliktigar ett hållbart agerande för att med trovärdighet kommunicera Kramfors och Höga Kusten tillsammans.

Strategi: Hållbar besöksdestination

Kommunens storslagna naturmiljö med kusten, älvdalen, skog och berg är en rik resurs för att utveckla en hållbar destination och besöksnäring. Hållbar turism som samspelar med natur och biologisk mångfald främjas. Det skapar

upplevelser istället för materiell konsumtion. Hållbar drivmedelsinfrastruktur vid strategiska besöksmål utvecklas. Det ger förutsättningar att etablera en attraktiv och hållbar besöksdestination.

Strategi: Tillgängliggöra outnyttjade fastigheter

Nybyggnation av fastigheter och bostäder är mer resurskrävande än renovering och upprustning av befintliga fastigheter. Därför utvecklas metoder i syfte att nyttja befintligt fastighetsbestånd för bostäder och verksamheter runt om i kommunen, såsom tillgängliggörande av outnyttjade ödehus och fastigheter.

4.2 Fossilfria & klimatsmarta Kramfors

Kramfors kommun inklusive kommunala bolag strävar kontinuerligt mot ett fossilfritt och klimatsmart samhälle och organisation. Kommunkoncernen reducerar systematiskt utsläpp av växthusgaser och minskar sitt ekologiska fotavtryck. Beslut baseras på senaste tillgängliga forskning och teknik. Organisationen är öppen och tar i planeringar höjd för framtidens nya tekniker, lösningar, drivmedel och behov.

Färdriktning

Strategi: Minskade utsläpp av CO₂

Vi strävar efter att bli klimatneutrala och kontinuerligt minska utsläppen av växthusgaser inom den kommunala organisation och i samhället. Både utsläpp producerade i Kramfors som utsläpp i andra delar av världen orsakade av vår konsumtion reduceras. En klimatstrategi för ett fossilfritt Kramfors utarbetas som konkretiserar hur arbetet för ett fossilfritt samhälle och organisation ska genomföras.

Strategi: Fossilfri organisation & fordonsflotta

Kramfors kommun strävar mot en fossilfri organisation inom alla led från den egna produktionen till att ställa krav på leverantörer. Kommunen strävar efter en fossilfri fordonsflotta bestående av fordon som drivs av förnybara drivmedel inklusive el. Metoder för utsläppsreduktion utreds, exempelvis koldioxidbudget och intern klimatkompensation.

Strategi: Hållbar samhällsplanering & hållbara resor

I Kramfors ställer vi om till ett hållbart transportsystem och transporteffektivt samhälle. Samhällsplaneringen syftar till att skapa långsiktiga infrastrukturella förutsättningar för minskade utsläpp av växthusgaser och minskat transportbehov. Det ger förutsättningar för hållbara levnadsvanor och hållbara person- och godstransporter bland kommunens invånare, företag, arbetspendlare och besökare. Infrastrukturen i kommunen planeras och byggs för att öka andelen gång, cykel och kollektivtrafikresor. Hållbara resor inom kommunorganisationen och i samhället främjas. Infrastruktur för förnybara drivmedel byggs ut i takt med nya tekniker, som laddinfrastruktur för elbilar, biogas, vätgas med mera. Vi är öppna och tar höjd för framtidens nya lösningar, drivmedel och behov. Utbyggnad av IT-infrastruktur och digitala

tjänster fortsätter och möjliggör hållbart företagande och boende i hela kommunen.

Strategi: Förnybar energikonsumtion & -produktion

I Kramfors ställer vi om till förnybar energiproduktion och -konsumtion. Etablering av förnybar energiproduktion fortsätter att främjas i kommunen, såsom vindkraft solenergi för el och värme, bioenergi, biogas och annan förnybar energiproduktion. Möjligheter för utveckling av fjärrvärmens utforskas. Kommunkoncernen strävar efter att öka egenproducerad förnybar energi, som solel, och inköpt energi är uteslutande förnybar.

Strategi: Energieffektivisering

I Kramfors minskar vi energianvändningen. Inom kommunkoncernen fortsätter arbetet med att energieffektivisera fastighetsbeståndet. Organisationen arbetar för att ställa om till grön IT och digitala möteslösningar samt främjar distansarbete för att reducera transportbehovet och minska utsläpp.

4.3 Giffri vardag & miljö

Kramfors strävar efter en hållbar, resilient och giffri livsmiljö. En miljö fri från antropogena* utsläpp av gifter, kemikalier, plaster och tungmetaller som kan hota och skada människors hälsa, ekosystem och biologisk mångfald. Arbetet sker inom kommunkoncernen såväl som i samhället i stort. Barns miljöer prioriteras.

Färdriktning

Strategi: Hållbar vardag & livsmiljö

Kramfors främjar en hållbar och giffri vardag och livsmiljö. Vi verkar för en miljö fri från antropogena utsläpp av gifter, kemikalier, plaster och tungmetaller som kan hota och skada människors hälsa, ekosystem och den biologiska mångfalden. Spridning och exponering minimeras av gifter, kemikalier, plaster och tungmetaller i naturen, samhället och i de kommunala verksamheterna och bolagen. Kommunen strävar efter att bryta trenden med ökande kemikalieanvändning i samhället i allmänhet och inom kommunala verksamheter i synnerhet.

Strategi: Giffri förskola & skola

Arbetet med giffri förskola och skola prioriteras då barn är känsligare för kemikalier och miljögifter samt exponeras i högre utsträckning genom sitt rörelsemönster och sin nyfikenhet. Utbildning och material som checklistor utformas som stöd till förskolors och skolors arbete för en giffri lärmiljö.

Strategi: Sanering av förorenade områden

Kramfors omfattande industrihistoria har medfört flertalet förorenade områden. Kommunen verkar för att riskbedömda områden saneras.

Strategi: Minskad kemikalie- & plastanvändning i kommunkoncernen

Kommunkoncernen minskar användningen av kemikalier och plaster i verksamheterna. Kravställningar görs i upphandlingar och styrande planer för hållbar användning av kemikalier och plaster upprättas. Arbetet med att fasa ut särskilt farliga kemikalier som finns på kandidatförteckningen inom den europeiska kemikalielagstiftningen, REACH, prioriteras.

4.4 Hållbar konsumtion & produktion

I Kramfors präglas resursanvändningen av hållbarhet och långsiktighet. Hållbart beteende främjas bland Kramforsbor, näringslivet och i Kramfors kommunala organisation. Vi strävar efter att hushålla med resurser, göra långsiktigt hållbara materialval, reducera materiell konsumtion, utveckla en lokal cirkulär ekonomi, minska vårt ekologiska fotavtryck och därmed ställa om till hållbar, klimatsmart och resurseffektiv konsumtion och produktion.

Färdriktning**Strategi: Beteendeförändring**

Beteendeförändring främjas både inom kommunkoncernen och i samhället bland invånare och näringsliv till hållbara val, livsstilar och verksamhetsmodeller.

Strategi: Hållbar lokal livsmedelsproduktion & konsumtion

Omställning till hållbar livsmedelskonsumtion och produktion främjas. Andelen hållbart lokalt producerade, ekologiska och säsonganpassade livsmedel inom kommunala verksamheter ökar kontinuerligt och hållbar köttkonsumtionen främjas. Arbetet med minskat matsvinn fortsätter att utvecklas.

Kommunens rika tillgångar på bördig jord och sötvatten nyttjas i ökande utsträckning till lokal hållbar livsmedelsproduktion som bland annat bidrar till begränsad klimatpåverkan, biologisk mångfald och öppna landskap likväl som en lokal hållbar ekonomi.

Strategi: Hållbart byggande

Vid nybyggnationer och renoveringar nyttjas hållbara material, tekniker och metoder, såsom förnybara energilösningar, förnybara och giftfria material, kolbindande material som trä och kretsloppslösningar. Utveckling av trähusbyggande främjas då det är ett hållbart material samt gynnar lokal ekonomi när hela värdekedjan från råvara till färdig produkt kan ske lokalt.

Strategi: Hållbar upphandling

Hållbarhetskrav, livscykelanalyser*, livscykelkostnader* samt innovationsupphandling används som verktyg vid upphandlingar i syfte att minska kemikalier, plaster och energianvändning och kontinuerligt öka andelen hållbar konsumtion.

Strategi: Cirkulär & delad resursanvändning

Cirkulär och delad användning av resurser och material utvecklas inom kommunala verksamheter och i samhället. Vi delar, lånar, hyr, byter och lagar. Ökad utsorteringen av avfall samt minskade avfallsmängder stöds. Matavfall tas om hand och nyttjas till det som ger högst miljönytta, såsom exempelvis biogas.

Strategi: Hållbart lokalt näringsliv

Innovation och förädling av lokala och regionala förnybara resurser främjas för att ställa om till en biobaserad, cirkulär och fossilfri ekonomi. Ett hållbart brukande av skog och mark främjas för att bevara biologisk mångfald och som en viktig källa för upptag och inbindning av koldioxid samt för att minska klimatpåverkan från skogsbruk och markanvändning. Genom ett proaktivt och innovativt omställningsarbete, i samverkan med näringslivet, stärker vi befintliga företag att utveckla hållbara affärsmodeller och skapar nya näringar.

4.5 Bildning & ledarskap för hållbarhet

Beslut grundade i ett långsiktigt holistiskt* systemperspektiv är basen för omställningen till ett hållbart och resilient samhälle. Samverkan och delaktighet mellan samhällets mångfald av aktörer är en förutsättning för ett progressivt hållbarhetsarbete. Modiga beslut och djärvt agerande i bred samverkan utgör grunden för en hållbar utveckling och skapar förutsättningar att bygga ett långsiktigt, hållbart, attraktivt och livskraftigt framtida Kramfors.

Färdriktning**Strategi: Ledarskap & beslutsfattande för hållbar utveckling**

Ett modigt ledarskap fattar långsiktiga beslut som utgår från ett tvärsektorielt holistiskt systemperspektiv baserat på kunskap och fakta grundad i tillgänglig forskning. Hållbarhet finns med som ett grundläggande perspektiv i allt beslutsfattande då Kramfors kommun som offentlig organisation har skyldighet att förvalta kommunala skattemedel långsiktigt hållbart. Livscykelanalyser, livscykelkostnader samt miljö- och samhällsekonomiska analyser nyttjas som verktyg i beslutsunderlag, planering och upphandling. Strategiska målsättningar utformas inom hållbarhetsområdet som ger en målbild för organisationen och samhället. Hållbarhetsarbetet utvecklas till en naturlig del i övriga strategiska processer.

Strategi: Hållbar finansförvaltning

En hållbar kommunal finansförvaltning och hållbara placeringar främjas. Nyttjandet av gröna obligationer och gröna lån fortsätter. Direkta placeringar i verksamheter inom fossil energi undviks.

Strategi: Bildning för hållbarhet

Kunskap är nyckeln till samhällsförändring. Förskola och skola har en särställning i skapandet av ett hållbart samhälle. I förskolan och skolan skapas grunden för den kunskap som ska leda till ett hållbart samhällsbygge av

framtidens invånare och beslutsfattare. I Kramfors skolor och förskolor får barn från förskola upp till vuxenutbildning kunskap kring hållbarhet och ges möjlighet att utforska och skapa lösningar för en hållbar utveckling.

Kunskap om hållbarhet inom kommunorganisationen stärks kontinuerligt bland förtroendevalda och medarbetare.

Strategi: Delaktighet skapar hållbarhet

Delaktighet är en förutsättning för ett hållbart samhälle. Att människor som bor och verkar i Kramfors är delaktiga i arbetet för ett hållbart Kramfors är avgörande för möjligheten att utveckla ett långsiktigt hållbart samhälle. Därför främjas transparens och medskapande i kommunala processer. Former och förutsättningar fortsätter att utvecklas för människors delaktighet i planering, beslutsfattande och genomförande aktiviteter i syfte att ställa om Kramfors till ett hållbart, resilient samhälle.

Strategi: Hela Kramfors är med!

Arbetet för att ställa om Kramfors till ett fossilfritt hållbart samhälle sker i bred samverkan mellan näringsliv, civilsamhälle och idéburen sektor, lärosäten och akademi, kommunorganisation och invånare. Tillsammans är vi starka och har modet och kraften att ställa om Kramfors till ett hållbart samhälle!

5 Uppföljning

Förvaltningarna och bolagen utvärderar årligen hållbarhetsaktiviteterna i respektive verksamhetsplan. Årsredovisningen innehåller en årlig hållbarhetsredovisning. Indikatorer som följs upp i den är kommunens inklusive bolagens transporter, energianvändning av el och värme, koldioxidutsläpp i kommunkoncernen samt kommunen som geografiskt område, ekologiska livsmedel och avfallsmängder. Ytterligare indikatorer kan bli aktuella. Vart fjärde år görs ett bokslut inom de prioriterade områdena som en del i arbetet med att revidera programmet inför nästkommande mandatperiod. Programmet ska revideras i takt med ökad kunskap och ny forskning.

6 Begreppsförklaring

Antropogena utsläpp betyder att det är utsläpp som görs av människan.

Livscykelanalys beräknar en produkts eller tjänsts utsläpp under hela dess livstid från produktion, användning till kassering.

Livscykelkostnad beräknar en produkts eller tjänsts totala kostnad under hela dess livstid från inköp och användning.

Ett holistiskt perspektiv innebär ett helhetsperspektiv.

Ett resilient samhälle betyder att samhället är motståndskraftigt och har kapacitet att hantera och absorbera stress från diverse oförutsedda händelser (väder, folkvandring med mera).